
ALYTAUS RAJONO PRAEITIS

DVARAI IR PILIAKALNIAI

(Medžiaga parengta svetainei „Graži tu mano“)

Alytaus rajono savivaldybės viešoji biblioteka
2010

Anišchio piliakalnis ir dvaras

Apie 11 km į vakarus nuo Alytaus yra Anišchio kaimas. Tai viena seniausių rajono gyvenviečių. Šalia jo – Anišchio ir Pluvijos ežerai bei 180 ha dydžio Anišchio dvaras.

Jau XX amžiaus pradžioje kai kurie istorikai ir archeologai pastebėjo Anišchio senovės paminklus. Anišchio miškelyje rasta akmeninių kirvukų, grublėtosios keramikos šukių ir senovinių ginklų. Piliakalnio 55 cm ilgio, 33 cm pločio ir 9 cm gylio įdubime rastos trinamosios akmeninės gornos. Radiniai rodo labai ilgą Anišchio kultūros laikotarpį.

Žymiausias ir ryškiausias Anišchio senovės paminklas yra Anišchio miškelių piliakalnis. Šis gražus archeologinis paminklas yra 14 kilometrų ilio ir 27 metrų aukščio, tęsiasi iš šiaurės vakarų į pietryčius. Šiaurėje piliakalnis atsiriame į plačią lygumą, rytuose – į mažą upelį, kuris vasaros metu paprastai išdžiūsta. Atidesnis žvalgymas rodo, kad Anišchio piliakalnis yra tik dalis (apsauginis pylimas) buvusio piliakalnio. Buvusi už pylimo aikštelė išplauta upelio ir nugriuvusi. Skiriantis pylimą iš pietų pusės įlinkimas likęs nuo buvusio perkaso.

Kokio pavidalo yra buvusi piliakalnio viršūnė, dabar sunku atspėti, nes iš visų pusių ji apgriuvusi. Sprendžiant iš išlikusio piliakalnio vaizdo, ji galėjo būti elipsės formos. Tačiau viršūnėje neaptiktas įdubimas, kuris būna daugelyje panašios išvaizdos piliakalnių viršūnių. Visas piliakalnis apaugęs medžiais ir krūmais.

Spėjama, kad Anišchio piliakalnis buvo supiltas kulto reikalams. Bet aptinkami senovės geležiniai ginklai leidžia spėti jį tarnavus gynybos reikalams.

Anišchio piliakalnio gilų senumą rodo ir išlikę padavimai. Žmonės pasakodavę, kad viršum Anišchio piliakalnio buvusi pastatyta bažnyčia, kuri įsmegusi į žemę. Tos bažnyčios varpų skambėjimą dar ilgai būdavo galima girdėti Pluvijos, Gudelių ir kituose aplinkiniuose ežeruose.

Senovėje Aniškyje yra buvęs dvaras. Lietuvos enciklopedijoje rašoma, kad Aniškyje "1923 m. buvo 184 gyventojai. Netoli 14 m. ilgio ir 27 m aukštumo piliakalnis. Anišchio dvaras sudaro majoratą" (dvarą, paveldėjimu nedalomą ir atitenkantį vyriausiajam giminės atstovui).

Anišchio dvaras

Alytiškis rašytojas Jurgis Kunčinas savo apybraižose "Vainikas soscinei" nepamiršta ir Anišchio: "Šito dvaro būta tikrai vaizdingoje vietoje. Rūmas stovėjo ant neplataus Gudelių ežero kranto. Už ežero į pietus - mišrių medžių giraitė".

1519-1522 m. dvarą įkūrė Jonas Jonaitis Zaberezinskis ir 1532-03-13 pardavė karalienei Bonai. Sandoris naudingas Zaberezinskiui: dvaras parduotas Jos Malonybei karalienei Banai, bet buvęs savininkas lieka juo naudotis be apribojimų. Beje, dvaras parduodamas karalienei ir karalaičiui, o faktiniu savininku tampa karalius, nes jis pasirašo sandorio privilegiją.

Apie 1560 Stanislovo Raiskio rankose susiformavo labai didelis Obelytės - Parėčėnų - Metelių - Anišchio dvarų masyvas. Nuo 1867 m. majoratas.

Įdomių žinių apie Aniški pateikė mokslų kandidatas V. Mikaila 1973 m. žurnale "Mokslas ir gyvenimas" (Nr. 3). Jame rašoma, kad Alytaus ekonomijos Anišchio palivarkas minimas XVI amžiaus karališkųjų dvarų inventoriuje. 1827 m. inventoriniai aktai kalba, kad Aniškyje tuo metu buvo tik 2 namai su 38 baudžiauninkais. Po 1831 m. sukilimo Anišchio dvaras tapo kavalerijos generolo Siversono majoratu. 1836 m. Anišchio majoratui priklausė 1615 margų (margas lygus maždaug pusei hektaro) žemės, spirito varykla, malūnas. Buvo priskirti Arminų, Daugirdėlių, Kaniūkų, Liukingėnų, Luksnėnų, Kurnėnų, Mančiūnų, Čižikų, Bernotiškių kaimai su 5586 margais žemės. Tik po 1861 m. reformos kaimai atsiskyrė nuo Anišchio dvaro. Vėliau Aniški, kaip valstybinį dvarą, nuomojo V. Jacovskis. Jis už dalyvavimą 1905-1907 m. sukilime buvo suimtas ir Kronštafo kalėjime mirė.

1923 metais dvaras išparceliuotas. 250 ha centrą nuo 1925 metų valdė danas iš Svanholmo Hansas Donsas. Jis buvo geras ūkininkas, dvaro ūkį tvarkęs pažangiais metodais. Vis dėlto 1937-1938 m Anišchio dvaro darbininkai sustreikavo, pareikalavo pagerinti jų gyvenamąsias sąlygas. Streiką jie laimėjo. 1940 m Anišchio dvaro centre buvo įkurtas tarybinis ūkis. 1988 m. Luksnėnų tarybinis ūkis dovanojo Alytaus dailininkų sekcijai.

Naudota literatūra

1. Januškevičienė, Valerija. "Mano tėvynė - Danija, mano gimtinė - Lietuva" // Alytaus naujienos.- 2003, gegužės 24
2. Kunčinas, Jurgis (1947-).Vainikas "Soscinei" : apybraižos / Jurgis Kunčinas ; iliustr. R. Tumasonis. - Vilnius : Vaga, 1989. - 266, [3] p.
3. Nezabitauskas, Adolfas. Aniškio dvaro beieškant // Komunistinis rytojus. – 1968, birželio 4
4. Urmanavičienė, Antanina. Kas išgelbės Aniškio dvarą - mūsų praeities garbingą liudininką? // Alytaus naujienos, 1993, rugpjūčio 11

Bukauciškių dvarai

Bukauciškių I dvaras

Bukauciškių I dvaras įkurtas gal XV a. pabaigoje. 1800 m. Žydaraistyje pastačius plytinę, sumūrytas vienaaukštis dvaro gyvenamasis namas 27,2 x 12 x 4,2 m. (pakajai). Pietinėje dalyje sraigtiniai laiptai į „pakajus“, šiaurinėje skliautuotas pusrūsis su virtuve, samdinių kambariais, sandėliu. Stogas gontų, lubos ąžuolinės, parketas salėje raštuotas, langai 2 m aukščio, aštuonrėmiai. Vakariniam namo šone medinė veranda, šalia jos apvali klomba, apsodinta maumedžiais, klevais, uosiais, eglėmis, apjuosta grįstu keliu. Nuo klombos pro sodo kampą į vakarus ėjo 1 km kelias, apsodintas tuopomis ir kaštonais, kurių V. Mirono nurodymu daug iškiršta pastatų remontui. Šiauriau buvo medinis vienaaukštis arendatorių – dinarščikų namas. Piečiau klombos medinis svirnas, o ryčiau - ledaunė su akmens rūsiu. Tai senovės laikų šaldytuvas. Šio nedidelio, iš akmenų sumūryto pastato miduje iškasta 2,5 metro gylio duobė, į kurią žiemą priveždavo iš ežero skaldytų ledų, juos sluoksniuodavo su pjuvenomis. Maisto produktus dėdavo ant tų ledų, kurie neištirpę išsilaikydavo iki vasaros.

Šiaurvakarinėje namo pusėje buvo medinė arklidė, o šiauriau jos – medinė karvidė. Šiaurinėje dvaro pusėje buvo medinis kluonas. Nuo „pakajų“ link ežero ėjo mūrinė siena, prie kurios apie 1938 m. įrengti sandėliai žemės ūkio padargams. Pietų pusėje buvo 2 ha sodas, kuriame augo 238 obelys, 74 kriaušės, 80 vyšnių ir slyvų. Jį supo medinė tvora, kurios pakraštys apsodintas lazdynais. Jo gale paežerėje 50 x 4 m griovys, kuriame laikė žuvis. Už 400 m nuo dvaro Melnyčios kalnelyje buvo vėjo malūnas, nugriautas 1930 m.

Dvaro žemė ribojosi su Daugų ežeru, Padaugės, Slabadėlės, Dvarčėnų ir Rimėnų kaimais, Pakaršio dvaru.

Netoli dvaro buvo koplytėlė, kurią 1848 m. pastatė Bernardas Karlavičius. Mūriniame rūsyje buvo kapavietė.

1898 m. Bernardas Karlavičius pardavė dvarą caro karininkui Antanui Dionizui Kazlauskui, kuris tarnavo gal Varšuvoje, čia retai būdavo. Ūkiui smunkant, Antanas vedė varšuvietę gydytojo dukterį, našlę Adelę Pachoską – Pilevskąją, kurios sūnus Feliksas Pilevskis, pramintas Lioliumi, 1912 pirko dvarą iš A. Kazlausko.

1921 m. Alytaus apskrities vyriausioji komisija perėmė dvarą savo žinion, nes ankstesni savininkai Pilevskiai neturėjo nuosavybės dokumentų. 1921-03-23 Žemės ūkio departamentas dvarą laikinai paliko A. Kazlauskienei. A. Kazlauskienės valdymo metu dvaras, anot P. Biržio, buvo gyvas pavyzdys nykstančių Lietuvos dvarų. 1934 m. perdavus centrą Mironui, Kazlauskienė išvyko į Lenkiją, palaidota Varšuvoje.

1934-08-18 nutarimu Nr.1583 dvaras išparceliuotas. Už 1 ha žemės naujieji savininkai, kurių buvo labai daug, mokėjo po 72 Lt išsimokėtinai per 36 metus.

1934-09-29 nutarimu Nr. 1914 m. signatarui Vladui Mironui skirta 20 ha dvaro žemės, tais metais jis dar nupirko 20 ha. Jo iniciatyva suremontuoti dvaro trobesiai, įrengta vėjo jėgainė, gražiai suremontuota koplyčia.

Takas nuo koplyčios iki dvaro buvo apsodintas liepomis. Padavimuose pasakojama, kad ant kalnelio, kol dar nebuvo pastatyta koplyčia, augo daug klevų, o tuose medžiuose gandrai buvo susisukę gausybę lizdų – jie saugojo paslaptinguosius ir šventus oro laiptus į dangų. Buvo tikima, kad tik dorų žmonių sielos galėjusios ten patekti.

1939 m. į dvarą atsikėlė V. Mirono sūnėnas Julius Mironas.

1941-04-28 sovietai dvarą nusavino, ūkvedžiu skyrė komunistą Putramentą, turtas išvogtas.

Po karo dvare porą metų veikė mašinų ir arklių nuomos punktas (MANP), vėliau prijungtas prie Bukauciškių kaimo kolūkio „Laimė“.

Apie 1948 m. dvaro kluonas buvo sudegintas, namas pradėtas griauti. Apie buvusį dvarą dabar byloja pamatai ir keletas išlikusių nuotraukų, o to kaimo koplytėlė, nors ir smarkiai nuniokota, išliko iki šių dienų.

Bukauciškių II dvaras

Prieš Pirmąjį pasaulinį karą ir 1930 m. valdė Filomena Malinauskaitė. Dvaras neparceliuotas.

Bukaučiškių dvaras, kuriame gyveno Malinauskai, buvo didelis, Filomena Malinauskaitė valdė 72 ha. Po nelaimingų vertelgų žiro jos dvaras 1934 m. banko buvo parduotas iš varžytinių. 1935 m. dvarą iš varžytinių nupirko Karolis Kamandulis. Tais laikais prie dvaro rūmų puikavęsis gražus didelis saulės laikrodis, akį traukdavo spalvingas gėlynas. 1837 m. lenkų kalba parašytame dvaro inventorizacijos knygoje rašoma: "Rūmų pastatas senas, fasadinė pusė į vakarus. Kadangi nėra pamato, sienų rąstai papuvę. Abu namo galai pastatyti iš tašytų pušinių rąstų. Priestatas taipogi medinis. Lauko durys dvigubos, su kabliais ir vyriais. Virš durų langelis, suskirstytas į 18 smulkių dalių".

Be gyvenamojo pastato, dvare buvo svirnas grūdams pilti, klėtis, 3 tvartai, kiaulidė, pirtis ir karčema. "Karčema pastatyta iš naujų pušinių tašytų rąstų. Pamatas akmeninis, mūrytas su moliu ir kreida. Pirmasis karčemos kambarys didesnis, jame yra 2 langai, medinės lubos ir grindys. Šalia kamara, kurios langelis be stiklo, durys su geležine šovyne. Stogas dengtas šiaudais" – rašoma inventorizacijos knygoje.

Šiandien nėra nei karčemos, nei rūmų pastato.

Šiame pastate buvo Bukaučiškių dvaro ledaunė

Bukaučiškių dvaro rūsys

Naudota literatūra

1. [Iš signataro dvaro liko tik koplyčia](#)
2. Mosteikaitė A. Dvaras ir koplytelė // Alytaus naujienos .- 1990, lapkričio 17, p. 2
3. Radziukynaitė R., Čyžiūtė N. Ten, kur dvarai stovėjo... // Dainavos žodis .- 2000, liepos 28, p. 6
4. Bukauciškių dvarai. Medžiaga iš asmeninio Henriko Rimkaus archyvo.

Dapkiškių dvaras

Kas ir kada Miroslovo valsčiuje įkūrė Dapkiškių dvarelį – sunku pasakyti. 1581 m. Alytaus ekonomijos Alytaus dvaro Varanavo (Varanausko) palivarko inventoriuje minimas Dapkiškių kaimas, tačiau nė 1649 m. jame nefiksuota dvaro. Jis paminėtas tik 1759 m., maždaug tuo metu, kai kūrėsi gretimi Pranevičių ir Stručkovskių Obelyčių dvarai, ir perduotas Miroslovo parapijai kartu su gretimais Burbiškių, Cigoniškių, Laukinčių, Pacevičių, Pošnios, Remeikių, Sapatiškių, Varanausko ir Zizėnų kaimais. Savininkai keitėsi; XIX a. pradžioje Dapkiškes nuomojo lenkų kariuomenės dimisijos poručikas Jurgis Konarskis – Simono tėvas, palikuonis Jurgio ir Aleksandro, nuomojusių taip pat ir Seirijų bei Burniūnų dvarus.

1795 m. po trečiojo Lietuvos-Lenkijos padalijimo, Dapkiškių dvare, kuriam su Dautartų ir Obelytės palivarkais priklausė apie 700 ha žemės, apsigyveno Jurgis Konarskis. Čia, šiame dvare, 1808 m. kovo 5 d. gimė jo sūnus Simonas Konarskis, 1831 m. sukilimo dalyvis. Sukilimui pralaimėjus, S. Konarskis emigravo į Prancūziją, kurį laiką gyveno Krokuvoje, telkdamas išblaškytus sukilėlius, ruošdamas juos naujai kovai. Karo teismas 1839 m. sausio 31 d. S. Konarskį nuteisė aukščiausia bausme - sušaudyti.

Po Simono mirties jo motina iš Dapkiškių dvaro buvo išstremta į Sibirą. 1922 m. žemės reformos metu dvaras išparceliuotas, žemė išdalyta Dapkiškių, Zizėnų ir Laukinčių kaimų mažažemiams. Dvaro sodybą valdė Česnavičius.

Viename straipsnyje H. Rimkus rašo: „Po šimtmečio dvaras su 130 hektarų žemės tapo ūkininko Juozo Česnavičiaus iš Šventežerio valsčiaus Babrų kaimo svajone, bet lenkas Eugenijus Sadovskis vis kėlė jo kainą. Triskart vyko Juozas į Amerikos šachtas, kol „užsimainavo“ tiek dolerių, kad 1922 m. nusipirktų parceliuojamo dvaro 80 hektarų centrą. Gi Sadovskis dingo Lenkijoje su pinigais, nesutvarkęs popierių, ir Kauno valdininkai neįteisino sandorio. Jų pašaipų neišlaikė Juozo širdis ir plyšo, einant Aleksoto tiltu. Jo našlė po metų ištekėjo už sužeisto Pirmojo pasaulinio karo veterano iš Vozbučių kaimo Boleslovo Buklerio, kuris su Juozo vaikais, padedant Vasario 16 – osios Akto signatarui kun. Vladui Mironui, vis tik atsiėmė dvarą ir jame įsikūrė”.

Vėliau dvaro šeimininku tapo ir Boleslovas Buklierius, kuriam priklausė apie 40 ha buvusio dvaro žemės. Viename namo gale gyveno Česnavičių ir Buklerių šeimos, kurį laiką veikė pradinė mokykla, o kitas paverstas tvartu ir planuotas nugriauti, bet karas sutrukdė. Būta didžiulio kluono,

tvarto ir svirno, ūksmingo parko su dviem tvenkiniais ir puikiomis gėlių klombomis, didelio sodo. Kalvelėje įrengtas vėjo malūnas, kurį vėliau nusipirko Mikša. Daugybė plytelių ir pamatinių akmenų po žeme liudijo, kad ūkinių pastatų būta daugiau. 1938 m. šeimos pasidalijo žemę, ir mažesnę jos pusę gavę Bukleriai Varnagirių kaime įkūrė sodybą, kurioje ir šiandien traukia akį ilgšis kluonas – bene didžiausias Alytaus rajone, o gyvenamasis namas – tai išardyta ir pervežta buvusi Mirosłavo pradinė mokykla.

Dapkiškių dvaras įsikūręs nuošalioje vietoje, tolokai nuo pagrindinių kelių. Svarbiausią vietą sodyboje užima gyvenamasis namas-rūmas. Jis pastatytas ant neaukštos kalvelės, fasadu pietryčių pusėn. Kiek toliau nuo rūmo, šiaurės rytų pusėje, stovi nedidelis pastatėlis – buvusi virtuvė. Nuokalnėje – ūkinis pastatas, buvusi vežiminė – arklidė, sumūryta iš lauko akmenų. Tai ir visi išlikę sodybos pastatai. Kumetynai, tarnų namai, vėjinis malūnas, medinė koplytėlė bei kiti ūkiniai pastatai sunyko ir buvo nugriauti. Kažkada dvaro sodybą iš visų pusių supo parkas, kuris šiandien labai sunykęs, mažai belikę senųjų medžių, nebėra tiesių alėjų (medžių eilėmis apsodintų takų). Pietiniame parko pakraštyje buvęs netaisyklingos stačiakampio formos tvenkinys. Pasak vietinių gyventojų, seniau jis tiesiu kanalu jungėsi su didesniu tvenkiniu, kuris jau visiškai išsekęs. Pats didžiausias ir gražiausias tvenkinys – arčiausiai sodybos, prie kelio. Šiame lašo formos tvenkinyje yra medžiais apaugusi sala.

1978 m. valdžia visus dvaro gyventojus iškraustė, sienas nugriovė ir perstatė ant senųjų pamatų. Porą metų čia veikė „Dzūkijos“ kolūkio kultūros namai, pionierių stovykla ir Simono Konarskio muziejus. Vėliau AB „Alytaus tekstilė“ priklausanti dvarvietė rekonstruota ir naudojama kaip poilsio vieta, kurioje vyko visuomeniniai ir privatūs renginiai, švenčiamos vestuvės. Taigi buvęs dvaras pradėjo naują gyvenimą, bet jo praeitis bei žuvusiųjų kovotojų vardai taip pat verti atminimo.

Išlikęs tik šis pastatas

Naudota literatūra

1. Po Metelių-Žuvinto kraštą : turistų vadovas / [tekstas: Audronė Ignatienė, Jonas Ignatonis]. - Vilnius : Gamtos paveldo fondas, 2006 (Vilnius : Petro ofsetas). - 103, [1] p.
2. Rimkus H. Dvaras, brandinės laisvės kovotojus // Alytaus naujienos.- 2003, liepos 12

Giluičių piliakalnis

Apie 3 kilometrus į vakarus nuo Simno, Giluičio ežero pakrantėje, įsikūręs senas Giluičių kaimas. To kaimo ribose aptikta daug istorinių ir archeologinių paminklų, siekiančių seniausius laikus. Kasant žvyrą Giluičių laukuose, buvo iškasama žmonių kaulų ir senovinių dirbinių. Tačiau pats akivaizdžiausias ir brangiausias Giluičių kaimo archeologinis paminklas yra prie Giluičių ežero supiltas apskritas, apgriuvusiais šlaitais piliakalnis.

Piliakalnis yra per 4 km į vakarus nuo Simno, prie buvusio Giluičių ir Kavalčiukų kaimų laukų ribos, per 300 m į dešinę nuo vieškelio Kavalčiukai-plentas ir tokiu pat atstumu į dešinę nuo plento Kavalčiukai-Simnas. Piliakalniui įrengti panaudota apie 4 m aukščio kalva, esanti aukštumos kyšulyje prie daubos, kuria teka mažas upeliukas. Pietų, rytų ir šiaurės šlaitai nusileidžia į platėjančią upelio daubą, o iš vakarų piliakalnį siekia dirbamas laukas. Spėjama, kad šioje pusėje yra buvusi ginamoji tvirtovės siena. Kiek toliau piliakalnis apsuptas įvairaus aukščio kalvelių, greičiausiai pilkapių.

Ovali piliakalnio aikštelė apie 25 m ilgio, 20 m pločio, plotas apie 400 kvadratinių metrų. Apie pusę aikštelės ploto užima įrengtas vakarinėje aikštelės dalyje, prie pamato 25 m ilgio, 4 m aukščio, viršūnėje 3 m pločio, lanko pavidalo pylimas. Laisvas aikštelės plotas tik apie 200 kvadratinių metrų. Reikia manyti, kad žymi aikštelės dalis upelio nuplauta. Tai rodo labai statūs piliakalnio šlaitai iš pietų ir rytų pusių, kur jie krinta 60-70 kampu. Piliakalnis iš daubų pusės apie 12 m aukščio.

Dirbamame lauke į šiaurę nuo piliakalnio aptikta sodybos liekanų, o piliakalnio aikštelėje rastas kultūrinis sluoksnis su gruoblėtosios, brūkšniuotosios ir žiestosios keramikos šukėmis. Spėjama, kad giluičių piliakalnis buvo supiltas pirmaisiais mūsų eros amžiais ir gyventa jame gana ilgą laiką.

1983 m. Alytaus kraštotyros muziejus ištyrė (vadovas Eugenijus Svetikas) 65 kvadratinių metrų senovinės gyvenvietės plotą, rado I tūkstantmečio 0,2-1,3 m storio kultūrinį sluoksnį. Rasta degusių, apdegusio molio, akmenų grindinys, lipdytinės grublėtu ir gludintu paviršiumi keramikos. Gyvenvietėje gyventa pirmajame mūsų eros tūkstantmetyje. Radinius saugo Alytaus kraštotyros muziejus.

Giluičių piliakalnis paskelbtas Respublikinės reikšmės archeologiniu paminklu. Simno ir Giluičių ežerų apylinkėse esą piliakalniai dar kryžiuočių laikais senovės lietuvių buvo naudoti

gynybiniam tikslams. Čia vyko ilgos ir rūsčios sūduvių kovos su kryžiuočiais.

Naudota literatūra

1. Visuotinė lietuvių enciklopedija. T. 6. Vilnius, 2004
2. [Giluičių piliakalnis](https://lt.wikipedia.org/wiki/Giluičių_piliakalnis) : https://lt.wikipedia.org/wiki/Giluičių_piliakalnis

---

Kaukų ir Obelytės piliakalniai

Vasaros metu tūkstančiai alytiškių ir svečių keliauja mūsų rajono žymiomis vietovėmis, praleidžia savaitgalius gamtos prieglobstyje. Įdomūs yra padavimais ir legendomis apipinti piliakalniai. Išskylaudami Metelių ar Obelijos ežerų pakrantėse, Peršėkės upelio kairiajame krante pamatysite aukštą, stačiais šlaitais piliakalnį. To paties upelio dešiniajame krante yra Obelytės piliakalnis. Neveltui anksčiau archeologinėje literatūroje jie vadinami piliakalniais dvynukais. Piliakalnius skiria tik 60 m pločio Peršėkės upelio slėnis.

Piliakalnius skiria tik Peršėkės upelio slėnis

Kairysis apsuptas upės iš trijų pusių. Aukščio turi apie 30 metrų. Viršuje yra duobė. Ji buvusi iškasta rengiantis mūšiu. Dešinysis taip pat atrodo supiltas gyventi, nes aukščio apie 50 metrų. Jame aptikta nemaža radinių. Alytaus rajono Kaukų piliakalnių kompleksas geriausiai išsilaikęs visoje Užnemunėje. Kaukų du piliakalniai dažnai yra vadinami Obelytės II (Pranevičių) piliakalniais. Jie yra Alytaus rajone, Miroslavo apylinkėje, Parėčėnų kaimo žemėje. Kaukų piliakalnis, esantis dešinėje Obelytės upės pusėje puikiai išlaikęs pirmąją savo struktūrą. Greta esantis Obelytės piliakalnis (tikrovėje buvęs Kaukų piliakalnio priešpilis su įtvirtintu papilium) išsilaikęs prasčiau ir stipriai apardytas. Kaukų ir Obelytės piliakalnių kompleksas gyvavo nuo I tūkst. pradžios iki XI a., kai buvo sunaikintas greičiausiai per Kijevo Rusios kunigaikščių karinį žygį prieš jotvingių gentis. Tyrinėjant šiuos kompleksus archeologai aptiko labai turtingą kultūrinį sluoksnį su daug metalo, keramikos dirbinių. Žemutiniame V–IX a. sluoksnyje aptikta grublėtos

keramikos ir dirbinių, viršutiniame X–XI a. – akmenų grindinių, židinių, grūdų, įvairių papuošalų liekanų: smeigtukų, karolių, segių, žiedų, ūkinės paskirties dirbinių (tarp jų net 83 verpstukai), žistos keramikos, gyvulių ir žmonių kaulų. Pylime išskirti 3 jo supylimo laikotarpiai. Tiek daug vertingų archeologinių radinių nerasta nė viename kitame tyrinėtame Užnemunės piliakalnyje.

Kaukų piliakalnis

Pirmasis piliakalnis yra kairiajame Peršėkės krante, ant iškilusios aukštumos krašto. V–XIV amžiaus, tyrinėtas 1967–1969 metais. Iš rytų, šiaurės ir vakarų jį supa Peršėkės slėnis, o iš pietų – dirbami laukai. Iš pietų pusės dar žymus įlinkimas, kuris likęs nuo buvusio čia perkaso. Už perkaso kyla 4 m aukščio kalva, kurios pietiniame krašte yra 6 m aukščio pylimas. Žemėjantieji 1 m aukščio pylimo galai apjuosia visą piliakalnio aikštelę. Tik rytų pusėje yra apie 3 m pločio protarpis. Kalvos viršūnė 50 m ilgio, 30 m pločio, užima apie 1000 kvadratinių metrų plotą. Visą pietinės viršūnės pusę užima pylimas, todėl ir piliakalnio aikštelė yra apie 600 kvadratinių metrų ploto. Piliakalnio šlaitai nuo upės pusės 12 m aukščio, labai statūs, krinta 50-60 kampu. Aikštelėje ir pylime pastebimas iki 50 cm gylio kultūrinis sluoksnis. Į pietus nuo piliakalnio, dideliame ariamo lauko plote yra padengta juodu kultūriniu sluoksniu sodybvietė. Piliakalnyje ir sodybvietėje rasta lipdytos, grublėtos ir neryškiai brūkšniuotos keramikos.

Obelytės piliakalnis

Antrasis piliakalnis yra per 80 m į vakarus nuo pirmojo, ant dešiniojo Peršėkės kranto. I–VI amžiaus, tyrinėtas 1968–1969 metais. Čia piliakalniu vadinama apie 5 m aukščio kalva. Ovali jos viršūnė 35 m ilgio, apie 15 m pločio, užima apie 300 kvadratinių metrų plotą. Kalvos paviršius iškasinėtas bulviarūšiais, nukastas ir pietinis kalvos galas. Duobėse aptinkama deginto molio. J. Radziukynas pastebi, kad tame piliakalnyje 3 m gylyje rasta storų audeklinių maišų. Per 35-40 m į šiaurę nuo piliakalnio iš rytų į vakarus tęsiasi 70 m ilgio, 1,5 m aukščio, prie pamato 12-15 m pločio pakilimas, kurio vakarinis galas pasuka pietų kryptimi ir pasiekia esančią vienkiemio kieme kūdrą. Šis pakilimas sudaro rengto pylimo įspūdį. 1967 - 1968 m. šiuos piliakalnius tyrinėjo Vilniaus universiteto Lietuvos istorijos katedra. Obelytėje rasta medžiaga datuojama I-VI a., o Kaukuose - V-XIII a.

Naudota literatūra

1. Kulikauskas P. Užnemunės piliakalniai. V. 1982.
2. Kašelionis, Bronius (1942-). Dainava : Seinų kraštas : istorija, kultūra, žmonės / Bronius Kašelionis ; Kultūros paveldo centras. - Vilnius : Dizaino studija "Daba", 2002 (Vilnius : Verslo linija). - 319, [14] p.
3. Po Metelių-Žuvinto kraštą : turisto vadovas / [tekstas: Audronė Ignatonienė, Jonas Ignatonis]. - Vilnius : Gamtos paveldo fondas, 2006 (Vilnius : Petro ofsetas). - 103, [1] p.
4. [Radijo ekspedicija "Alytaus piliakalniai – 3"](#)

Rumbonių (Mikutiškių) piliakalnis

Rumbonių bažnytkaimis pasižymi dideliu ir gražiu senovės laikų paminklu – Rumbonių piliakalniu, iš rytinės pusės apsuptu Nemuno upės, o iš šiaurinės – nedidelio Pilupio upelio.

Rumbonių-Mikutiškių piliakalnis, vadinamas Pilupiu, yra ant kairiojo Nemuno kranto, per 1 kilometrą į kairę nuo Panemuninkų-Alytaus kelio. Piliakalnis įrengtas ant iškilusio aukštumos kyšulio galo, kurį iš vakarų ir šiaurės supa gili dauba su Pilupio upeliu, iš rytų - Nemuno slėnis ir tik iš p. v. prie jo prieina dirbami laukai.

Iš lauko pusės prie piliakalnio yra įlinkimas, kuriame, matyt, buvo perkasas. Už įlinkimo kyla 8 metrų aukščio pylimas, kurio žemėjantis rytų krašte galas pasiekia net šiaurinę aikštelės kraštą.

Ovali piliakalnio aikštelė daugiau nei 30 m ilgio, 25 m pločio, užima apie 600 kvadratinių metrų plotą. Aikštelėje pastebimas juodos spalvos kultūrinis sluoksnis.

Piliakalnio šlaitai, ypač iš daubos ir Nemuno pusės, labai statūs, krinta iki 60-70 kampu, siekia iki 30 m aukščio.

Nemuno slėnyje, ariamame lauke piliakalnio papėdėse ryškiai pastebimos tamsesnės spalvos aikštelės, randama titnaginės skaldos, lipdytos, grublėtos ir brūkšniuotos bei žiastos keramikos.

Anot padavimų, Rumbonių vardas esą kilęs nuo senovėje šiame piliakalnyje stovėjusių puikių karalių rūmų su aukštu bokštu, arba bone. Todėl ir ši vieta buvusi pavadinta Rumbonimis – „rūmų bone“.

Šis piliakalnis apipintas įvairiausiais pasakojimais. Viename iš jų sakoma, kad piliakalnį kepurėmis supylė kareiviai ant savo žuvusio draugo kapo. Todėl kartais jis dar pavadinamas Švedkapiu. Padavimai pasakoja, kad iš Rumbonių piliakalnio į Punios piliakalnį kitame Nemuno krante vedė požeminis urvas. Piliakalnį supylė narsieji Dainavos šalies kareiviai. „Žemiau Nemunu prie Margaravos kaimo yra piliakalnis, vadinamas Margio Raktas. Margis kariavęs su kryžiuočiais ir tą pilį Lietuvos kariuomenė supylus, pradėjusi pilti „Piliupą“ Rumbonyse. Supylę „Piliupą“, kasę tunelį – urvą požemiu, po Nemunu ir Margio Raktą tuo urvu sujungę su Punios pilimi“ (P. Akiras-Biržys. Alytaus apskritis). Tame pat piliakalnyje, sako, esąs palaidotas ir galingasis jų karo vadas.

Dar žmonės pasakoja, kad senovėje, kai žmonės dievams ugnį kūreno, Rumbonių kalne stovėjusi Perkūno bažnyčia. Vėliau, įvedus Lietuvoje krikščionybę, toji bažnyčia buvo užkeikta ir skradžiai žemę prasmego. Kalno vidurys, kur ji prasmego, įdubęs liko iki šių dienų.

Pasakojama, kad kalne, anot legendų, buvo duobė, į kurią metus akmenį, šis ilgai riedėdavęs,

kol atsimušdavęs į varpus.

Rumbonių piliakalnis 1931-aisiais

Rumbonių piliakalnis šiandien

Naudota literatūra

1. Biržys, Petras (1896-1970). Lietuvos miestai ir miesteliai / Akiras-Biržys. - Kaunas : J. Bačiūnas, 1931-1937 ("Dirvos" sp.). – T. 1 : Alytaus apskritis : Dzūkų kraštas. - Kaunas : J. Bačiūnas, 1931. - 702 p., [1] iliustr. lap. : iliustr. - Dalis teksto rus.]
2. Tarasenko, Petras. Užnemunės krašto piliakalniai. – Vilnius: Savastis, 1997. – 176 p.
3. [Alytaus piliakalniai](http://www.qrz.lt/ly2bok/Ekspedicija/Piliakalniai) : <http://www.qrz.lt/ly2bok/Ekspedicija/Piliakalniai>